

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VIII, NUMS. CLIII i CLIV, FEBRER I - XVI, MCMXXII

Número solt, 50 cèntims.

SUMARI

L'home de l'orgue, per R. RUCABADO.—Moralitats i pretextos, per J. M. LÒPEZ-PICÓ.—Arturo Farinelli, per L. NICOLAU D'OLWER.—L'hoste cordial, per JORDI RUBIÓ.—Una indicació sobre la beneficència a Barcelona, per F. CULÍ I VERDAGUER.—El sol interior, per HRAND NAZARIANTZ.—Poesia catalana: Tres poemes, per JOAN LLONGUERAS.—Pairal.—Elegia al pont vell, de set arcades desiguals.—Epigrama d'any nou, per C. FAGES DE CLIMENT.—Poesia anglesa: Paisatge.—Lletania dels ocells desperts.—Part d'allà del Pujol..., per JOHN LANGDON DAVIES (M. MANENT, trad.).—Els llibres, per D. J.—Les Arts plàstiques per R. B.—
Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 · BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Paraît tous les mois, sur 160 pages in-8° au minimum

Internationale mais non internationaliste, inter-sociale mais non socialiste, la *Revue de Genève* est une revue de liaison intellectuelle et de documentation originale. Seule, elle joue ce rôle nécessaire à une époque qui, après tant de bouleversements, réclame qu'on reconstruise.

Ella contient des œuvres d'imagination, des études de caractère général, des essais politiques, historiques, critiques; des «chroniques nationales» lesquelles sont rédigées par des ressortissants des pays dont elles traitent; enfin une «chronique internationale» consacrée à retracer les efforts des peuples, non plus pour s'affirmer, mais pour s'entendre les uns les autres. On y trouve l'analyse des grands problèmes qui se posent à toutes les nations en commun, la libre discussion des diverses institutions universelles dont Genève est le siège, le compte rendu de l'activité internationale dans le monde entier.

La *Revue de Genève* compte parmi ses collaborateurs: MM. Maurice Barrès, René Boylesve, Georges Duhamel, Edouard Estaunié, Georges Eekhoud, Elie Faure, Daniel Halévy, Emile Henriot, Edmond Jaloux, Camille

Mauclair, Pierre Mille, Edmond Pilon, Henri de Régnier, Jean Richard-Bloch, Jules Romains, André Suarès, J. J. Tharaud, Albert Thibaudet, Benedetto Croce, G. Ferrero, Piero Jahier, G. Papini, Vifredo Pareto, G. Prezzolini, Joseph Conrad, Thomas Hardy, George Moore, Bernard Shaw, J. Zangwill, John Erskine, Charles Macfarland, E. Curtius, F. W. Förster, Freud, H. Kessler, Heinrich Mann, W. Rathenau, J. Redlich, Maxime Gorki, Kouprine, Remisov, Solougoub, J. Bojer, Geijerstamm, Per Hellstroem, Jules Andrassy, Fr. Riedl, J. de Voinovitch, Andreades, N. Jorga, Ad. Salazar, Alfonso Reyes, Miguel Unamuno, etc., ainsi que les écrivains suisses les plus importants.

On s'abonne à la *Revue de Genève*, 46, rue du Stand, Genève (Editions Sonor), et chez les principaux libraires

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse	Fr. 36.—	Fr. 19.—	Fr. 4.—
Etranger (argent suisse)	» 44.—	» 23.—	» 4.50

EDITORIAL CATALANA, S. A.

La Veü de Catalunya.—Agricultura.—Biblioteca Literària.—D'ací d'allà.—Economia i Finances.—Biblioteca Catalana

ENCICLOPÈDIA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

- I.—La crisi del règim, per A. Rovira i Virgili.
- II.—Exploració polar, per William S. Bruce, traducció de Carles Riba.
- III.—Roma, per W. Warde Fowler, traducció de l'anglès, per J. de Fontcuberta.
- IV.—Filosofia crítica (volum doble), curset donat a l'Institut d'Estudis Catalans l'anv 1917, per R. Turró.
- V.—Astronomia, per Arthur R. Hinks, traducció de l'anglès, per A. Desvalls i C. Riba.
- VI.—Nacionalisme. Textos extrets dels llibres, escrits i discursos de N'Enric Prat de la Riba. Tria, sistematització i pròleg de A. Rovira i Virgili.
- VII.—Aritmètica Mercantil (vol. dob.), per Emili Vallès.
- VIII.—El règim Jurídic de Catalunya, per Martí Esteve.
- IX.—Gramàtica Francesa (vol. dob.), per P. Fabra.
- X.—El Municipi Modern, per F. Culi Verdaguer.
- XI.—Doctrina Estètica del Dr. Torras i Bages, per Mn. C. Cardó.
- XII.—Piscicultura, per J. Maluquer.
- XIII.—El Papat i els temps moderns, per W. Barry, traducció de l'anglès, per J. Carner.
- XIV.—El Renaixement, per E. Sichel, traducció de l'anglès, per J. March.
- XV.—La Civilització Bizantina, per P. M. Bordoy-Torrents.
- XVI.—Prehistòria Catalana (volum doble), per P. Bosch Gimpera.
- XVII.—Història d'Anglaterra, per A. F. Pollard, traducció de l'anglès, per J. de Fontcuberta.
- XVIII.—Història de Rússia (volum doble), per A. Rovira i Virgili.
- XIX.—L'antic Orient, per D. G. Hogarth, traducció de J. March.
- XX.—Economia Política, (volum doble), per S. J. Chapman, traducció de Manuel Reventós.
- XXI.—Els Jocs Olímpics, per J. Elias, il·lustracions de J. d'Ivori.
- XXII.—Història de l'Art (Egipte), volum doble, il·lustrat, per Joaquim Folch i Torres.
- XXIII.—Apunts de la Flora Medicinal de Catalunya, pel Dr. J. Calicó (volum doble).
- XXIV.—Napoleó i el Món (vol. doble), per Frederic Camp.
- XXV.—El descobriment d'Àfrica, per Sir H. H. Johnston, traducció de M. Sabat (volum doble).
- XXVI.—Islamisme per D. S. Margoliauth, traducció de P. Bergos, volum doble.

Cada volum val DUES pessetes (els volums dobles compten per dos)

Si necessita algun esclarament respecte a n'aquesta o altra de les nostres publicacions, escrigui avui mateix

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VIII — NÚMS. CLIII i CLIV — FEBRER I - XVI - 1922

L'home de l'orgue

Es tot un cas, el d'aquest home que ens ha fet gustar, en la blana penombra de sa llar, voltat de copiosa fillada, la solemne cançó de l'orgue; majestat domèstica, rei misteriós d'una casa i centre d'ella, edificada que sembla, i és en part, tot a l'entorn de l'instrument que estotja. Es un cas, bo de dir, que no és vulgar i ensenya moltes coses.

Aquest home havia muntat un altre orgue, distint, però tan orgue i tan orgànic: una societat obrera. Rara flor, una societat obrera senyora, aristocràtica, amb lema, escut, i bandera de llana, i veu i portaveu. Molts no ho aproven. Però l'home de l'orgue, sí. I també jo. Que, quan es tracta d'organització social, que vol dir tractes d'orgue, per a fer que la societat soni com un orgue calen orgues i organistes, i no tabals destrempats.

Abans i a la vegada, n'havia muntat un altre: una fàbrica. Tota, del fonament a la serrada cresteria, ell l'organitzà. En veient-la, diu hom: Ah! aquí dins ja no és de tant indigne treballar! Si això és «presiri», salta a la vista que és més blanc i elegant i clar, i con-

fortable i higiènic, que els veïns. Dreçar una fàbrica amb intervenció de la moral i de la gnomònica! La planejà per a treballar-hi ell, un enginyer que és un músic. Per això, en brunzir la maquinària, sona millor.

Ve't aquí, doncs, un home, i al seu davant els fills, nombrosos, afinats, drets i escalats com tubus d'orgue, on l'esperit del pare també vibra. Altre orgue, la família, principi i fi d'una vida simfònica, a la terra. Tècnic, sociòleg i organista, aquest home, tot lo seu ho confon en una aspiració d'universal harmonia. Tret decidí: quan viatja, a tota ciutat nova on descén, sa dèria és ensajar amb ses mans l'orgue principal.

Conèixer un home així, a Catalunya, bé ens consola de molts desacords, de moltes coses desafinades. Un dia (que tardi, però) a aquest home Déu li deixarà tocar els orgues del cel en gràcia a haver sabut ésser, en conjunt coherent de facultats, sonor i grave com orgue que toca pel diari Ofici.

R. RUCABADO

Moralitats i pretextos

Haviem deixat una temporada la nostra terra. Tornem.

Veníem ara amb totes les il·lusions de la retrobança.

I de tots indrets, tothom no fa sinó demanar-nos:—Què tal, què us ha semblat Itàlia?

S'endevina en la pregunta una segona intenció. La gent espera no la nostra impressió, sinó la que ells ja tenen feta. Un assentiment i una falagueria.

Nosaltres esperàvem una altra cosa. Nosaltres creïem que l'amistat vetllaria perquè a l'hora del retorn trobéssim la nostra terra tal com l'allunyament i les il·lusions ens la feien enyoradissa i desitjable.

I ningú no hi havia posat esment.

Ningú?

Cal confegir en la intimitat de les hores d'isolament la sentència de Romain Rolland:

«Celui qui a eu le bonheur de connaître une fois dans le monde l'intimité complète d'une âme amie, a connu la plus divine joie—une joie qui le rendra misérable pour le reste de sa vie.»

* *

Quan érem a Itàlia, perdiem la por de repetir les coses dites. No hi ha res que faci la conversa tan planera com l'habitud de la grandesa.

* *

Moltes coses que prediquem, no tenen contemporanis.

Es molt important, però, que tinguin tradició.

* *

De massa sovintejar els tractes amb els Museus, en sentim una disminució com dels tractes amb el cinema. Amb el ben entès que, segurament, els artistes no hi tenen cap culpa.

* *

Per què representar *Ifigènia* en un teatre de la natura?

Voldríem la representació d'una obra diària que tingués la dignitat de la *Ifigènia*.

* *

Altres preguntes que ens fan:

—Ja has tornat?

—Què penses fer ara?

Resposta:

—Ara, deixaré que la Itàlia viatgi dintre meu.

* *

El Baedeker és un bon llibre de text. Amb opinions personals correríeu el risc que el catedràtic us suspengui.

* *

La virilitat ens tracta de vegades com el polític que recollí les hores de la desfeta. Quina revenja espera el cor, que la virilitat li dicta:—No en parlis mai; pensa-hi sempre?

* *

Els comentaris d'Ernest Zyrowski a la vida i a l'obra de Maurici i Eugènia de Guérin ens han renovat el gust de la companyia d'aquells purs esperits i el de l'exemplaritat de conducta d'aquelles fines consciències les quals ben de ple, *dins la manera personal de traduir les emocions de la sensibilitat i les aventures de la imaginació* que caracteritza el romanticisme, servaren i salvaren la senyoria humana.

Igual que Alfred de Vigny, una altra companyia i un altre exemple que cerquen avui les ànimes escollides.

De bo, de bo.

Potser no ens ajudarien (i cal recordar que el mateix Joubert va ajudar-hi) a menar una campanya electoral; però és segur que ens millorarien camí de la sobirania.

Aquella sobirania que el comentarista recorda d'Eugènia, qui escrigué com si mai abans d'ella no hagués escrit ningú, com si després de Déu no tingués cap més llegidor.

* *

TEMES LLIURES D'ANGLÉS

Fugint del mecanisme obligat de les traduccions literals i de la massa cenyida disciplina de les interpretacions, plau a l'esperit traduir el ressò que deixa en el nostre esperit la veu d'un altre poeta; o bé cercar una tonada que reprengui la d'aquell o bé, simplement, corregint l'accent d'una emoció per el d'una altra emoció suggerida.

Tal és el sentit dels textos catalans que completen aquesta nota.

TEMA DEL POËTA YEATS

Un home al qual amic li deia la Tristesa
al magne encís del nom fa llargues caminades
tot sol damunt la sorra polida de la platja
i un xic de companyia demana a les esteles
que ni el volen sentir, ni li saben i reien.
Llavores l'home al qual amic diu la Tristesa
crida a la mar:—O mar, no sents ma dissortansa?
La mar cantava als astres el cant que sempre canta.
I l'home cercà el prat joïós damunt la terra
i a les gotes brillants de la rosada tendra
es confessava l'home que amic diu la Tristesa.
Mes les gotes gemades tan sols escoltar saben
el so de llur musica i el deix de llur tonada.
Tornà l'home a la platja, i al corn marí:—Compren-me,
digué,—tu, qui series, confident de mes penes.—
I el sanglot de la veu el corn marí estrafeia
amb un incoherent ressò com les onades
que udolen sens paraules. I tot sol es quedava
un home al qual amic li deia la Tristesa.

TONADA

a la manera de R. Browning.

Tot l'any és dins el maig
el dia dins de l'alba.
Quin repiqueig que fan
les gotes de rosada!

Arturo Farinelli

Madura precocitat i inexhausta joventut mental són les característiques de l'Arturo Farinelli, aquest home escardalenc d'esborrifada testa alfiriana, que està professant un curs sobre el *Boccaccio* a l'Institut d'Estudis Catalans. Acabava de sortir a la llum la seva primera obra, voluminosa, *Deutschlands und Spaniens litterarische Beziehungen der beiden Länder* (1892), i en presentar-se personalment a Marcus Landau, el jove de vint-i-quatre anys fou tingut com mixtificador i falsari pel vell erudit vienès, qui no volia comprendre que en tanta joventut cabés tanta de ciència. Avui, la bibliografia farinelliana ens admira a tots, tant pel nombre com per la diversitat dels seus temes i de les maneres d'enfocar-los. Les investigacions del passat i del present literari de les nacions llatines, d'Alemanya i d'Anglaterra, llurs mútues relacions—especialment les de França, Castella i Alemanya amb Itàlia,—les qüestions de literatura general, de filosofia lingüística i d'història de l'art, l'han sol·licitat activament i en tots ha produït molt i molt bo.

Farinelli—un dels erudits més formidables del nostre temps—és dels pocs erudits a qui

L'alosa és dins l'oreig;
l'eruga dins de l'herba
i Deu a dalt del cel...
La terra és molt ben fetal!

RECORDANT ARTUR SYMONS

En el silenci igual que en la musica
ha sentit bategar la passió.
Quina ànima prop nostre magnifica
el diàleg dels cors, com un perdó?

Ni veu, ni gest; el meu bé s'estenia
amb el silenci teu venint a mi.
Ai, quin espai propici a l'harmonia,
una mirada sense enllà ni aquí!

ADVERTIMENT GENERAL

Aquell qui s'espanti del mot *infinit*, com d'un camí que porta al romanticisme, que pensi en el camí de Pascal, també infinit, que porta a la perfecció.

J. M. LÒPEZ-PICÓ

els arbres no amaguen el bosc, i sap reduir l'erudició al lloc modest que li pertoca, per bastir-hi damunt l'edifici de la crítica. Bella mostra n'és *Il Romanticismo in Germania* (1911). Esperit inquiet, si no es redueix a un país, a una literatura, tampoc no es circumscriu a una època; els medievals no li fan oblidar Cervantes, Calderon, Molière, Rousseau, Goethe, Ibsen... Esperit valent, sap aixecar també la seva veu sincera en mig de l'Europa en dissensió i de la Itàlia armada: *Giusta guerra o atroce demenza?* (1914), *Franche parole alle mia nazione* (1919); i ningú més autotitzat que ell per fer-ho, ell, catedràtic a Innsbruck, que els aldarulls irredentistes i la brutalitat austriaca dugueren a Torí.

La nota, però, més interessant de Farinelli és el seu constant i fructuós mestratge en aquestes dues Universitats. Per damunt tota altra cosa, ell és un mestre: per això treballa de cara als seus deixebles, per això els dona, sense cap gelosia, les primícies de la seva investigació; per això—aprenghin els nostres!—mai no ha repetit un curs de lliçons—passant ja de cinquanta els professats en altres tants semestres, de 1896 ençà;—per això també els

seus deixebles, orgullosos del mestre, publicaren en 1920 el fort volum d'homenatge amb les lliçons inèdites.

Tot i que no li hagi consagrat cap estudi en especial, la coneixença de la nostra literatura deu molt a l'aguda crítica de Farinelli. Interessat matinerament per la literatura castellana, volgué estudiar també la nostra, de la qual tracta, potser que per primera vegada, en els articles—grosses monografies—que li suggerí el mal girbat estudi de Sanvisenti *I primi influssi...* (1904). Es Farinelli i no Sanvisenti que sentà els punts fonamentals de la influència del Dant, del Petrarca i del Boccacci en les tres literatures peninsulars, i per tant en la nostra. La seva darrera obra *Dante in*

Spagna (1921) és una nova i fortíssima col·laboració a la història de la literatura catalana.

Sovint s'han ajuntat els noms de Farinelli i Menéndez Pelayo. Si no és, però, llur magna erudició, res no tenen de comú, i si no és llur altíssima vàlua, res no tenen de semblant. De formació i tendència clàssiques, d'ideologia dogmàtica, aspirant a compilar tota l'activitat espiritual d'Espanya dins la història, la figura i l'obra de l'un són absolutament diverses de la figura i de l'obra de l'altre, el romàntic que sense apriorismes volguts s'emprèn l'estudi dels corrents literaris i estètics de l'Europa occidental.

L. NICOLAU D'OLWER

L'hoste cordial

Ha tornat a Barcelona després de més de vint anys viscuts en l'ànsia de reveure-la. En aquest temps, si no han canviat gaire les nostres coses, sí que ho han fet les persones, i un altre s'hagués sentit desorientat; en ell és sorprenent veure que no sols ha mantingut el contacte amb els amics de llavors, sinó que li són familiars els noms de les més joves promocions literàries. Just és, doncs, que des d'aquestes planes li dongui Catalunya la benvinguda.

Es un home de cor abans que tot, i el seu se sent tan lligat a la ciutat nostra, que els que ho sabem, al veure-l'hi arribar, invitat per l'Institut, hem sentit que es reparava un oblit aparent, que hauria pogut semblar una injustícia.

Jo no sé pas si tota la nostra gent que estudia, ni tan sols els qui han llegit escrits d'En Farinelli, saben bé el que és aquest home. Perquè quasi diria que, amb tot i valer tant els seus llibres, no són res al costat de l'esperit inflammat i sensible a tota inquietud, que els ha produït. Ben al contrari del que sol succeir en el món de l'erudició, en els llibres del professor de Torí la personalitat de l'autor resta sempre en primer terme i ens captiva per damunt de tot.

I és que dins Farinelli hi ha quelcom de més alt que un erudit. L'abundància d'informació, el *luxu* en completar una bibliografia, la riquesa de les notes, no existeixen mai sense altra justificació que elles mateixes en els seus llibres. Són un instrument que el crític vol tan perfecte com sigui possible, però sempre

al servei d'una idea feconda i generosa. En la seva completíssima recensió del llibre d'En Croce *La Spagna nella vita italiana durante la Rinascenza*, fa En Farinelli una confessió sobre aquest punt, que no em se estar de transcriure: ella ens precisa la noble posició crítica del professor italià, i ens ensenya a saber despendre'ns de la fàcil ostentació de les acumulacions d'erudició seca: «*Non intendo insistere sulle osservazioni e le ricerche d'un tempo, quando fra i travagli e le lacrime rideva ancora la gioventù baldanzosa e nascevano in cuore le speranze. Tutta cosa viva mi sembrava allora l'erudizione, l'abbondanza de' fatti mietuti... e non badavo allora, anche per l'esperienza mancata, a penetrare nei labirinti dell'anima a sviscerare la creazione individuale*» (1).

No altra cosa podia esperar-se d'un home com ell, *polièdric* per les aficions i les aptituds múltiples de son esperit, músic a la primèria, enginyer després al Politècnic de Zurich, dibuixant, poeta..., i per fi arribant, com empès per una secreta afinitat biològica, al camp de la història literària. Al contrari de tants erudits, especialitzats en el més fosc recó d'una literatura morta, ell és especialista en literatura universal, entenent-la a la manera goethiana, i no convertint-la en un fantasma abstracte i internacional (2). Com deia el meu

(1) *Giornale storico della letteratura italiana*, LXXI (1918), p. 244.

(2) Recordem el seu judici de l'obra de'n M. Meyer, *Die Weltliteratur im 20^{en} Jahrhundert*, publicat sota el títol de *Die Weltliteratur von Deutschland aus überblickt* (*Deutsche Literaturzeitung*, 1915, pp. 1054 i ss.)

Pare al presentar-lo a l'Institut, pocs homes han conversat tant amb els *immortals* com Farinelli i en tots ha volgut descobrir-hi un vestigi de vibració personal que traeixi la comoció de l'home en lluita amb ell mateix o amb la vida.

Es dins Farinelli mateix, en el seu temperament, on hem de cercar el lligam que dona unitat a l'aparent dispersió dels seus estudis. Sobta, en efecte, que un home hagi pogut recórrer amb tanta profunditat el panorama dels seus 50 cursos professats a Innsbruck i a Torí en l'espai de 24 anys. En un altre fóra versatilitat superficial ço que En Farinelli és set insadollable d'apaivagar en fonts sempre noves la curiositat d'esbrinar els secrets de l'ànima dels grans escriptors. La seva receptivitat és d'una feconditat pasmosa, i la plenitud del seu esperit desborda a la més lleu vibració.

No ens cal resumir aquí els temes tractats en els llibres i lliçons de Farinelli (1). Totes les literatures hi desfilen fent d'ell un dels mestres més suggestius que la literatura comparada té en els nostres dies. Les lletres romàniques, les angleses i les germàniques les ha fetes reviure en les seves figures capitals. En les escandinaves, són memorables els seus cursos sobre Ibsen; fóra però suficient a proclamar el seu mestratge en elles, el llibre del seu deixeble predilecte Scipio Slataper, del qual la sort m'en feu company uns mesos a Alemanya, i a la obra del qual no sé si Catalunya ha prestat l'atenció deguda.

Es imponderable l'amargor que produí a Farinelli l'esquarterament ocasionat per la guerra, d'allò que Xenius anomenà la *unitat moral d'Europa*. Ell havia inaugurat un curs a Torí, alçant la veu contra el concepte orgullós i dissociador de les races (2) i en els jorns d'apassionada desorientació de la guerra, més d'una vegada afermà la seva posició, humana i patriòtica a l'hora (3), de la qual oportunament s'en feu ressò aquesta REVISTA.

Les literatures hispàniques foren les preferides d'En Farinelli (4). Es que ell sent un entusiasme romàntic per Espanya, i al parlar

d'ella, la seva paraula ha vibrat sempre amb el fèrvid escalf de l'amor sincera. I es comprèn que en un home com ell, en el qual l'obra de l'estudiós és sempre reflexe d'un estat sentimental, tots els records i les il·lusions d'una joventut dolorosa, per a la qual la Península i més precisament Barcelona signifiquen l'escenari d'un moment decisiu de la vida, convergeixin a embellir una realitat que potser no ha de semblar a tothom igualment seductora. Per això, quan volgué traduir en un llibre la seva concepció, melangiosa i reconfortant a l'hora, del *sogno della vita*, pren com a motiu central i inspirador *La vida es sueño*. No hi fa res que Calderon quedi molt per sota del conflicte que es planteja, a l'intentar resoldre'l; Farinelli li sap infondre una trascendència universal, i converteix aquest drama en divisa de la més rica en valor humana de les seves obres (1).

En 1887 feia Farinelli la seva primera *peregrinació hispànica*, com ell l'anomena; des de llavors, com tribut d'enamorat a la seva fallera sentimental, anà recollint notes sobre viatges i viatgers per la Ibèria, amb paciència que sols un gran amor podia justificar i fer productiva. Sense plànyer l'aridesa de l'esforç, compilava aquelles notes, com si el mogués una noble enveja d'acompanyar als viatgers en els seus peregrinatges.

Així, després de diversos assaigs fragmentaris, ens donà en 1920 les seves *Divagaciones bibliográficas sobre viajes por España y Portugal desde la Edad Media hasta el siglo XX* (Madrid, 1921). Amb raó pot qualificar aquesta obra el seu autor d'*epopeya de títulos*! Ningú podria tampoc posar-li millor comentari que el pròleg que ell mateix li ha escrit, bategant i enyorat com una confidència.

Mig any visqué a Barcelona, quan jove de 19 anys i empès per un somni idealista trepitjà per primera volta les terres hispàniques. Aquí, entre nosaltres, visqué hores de dolor; aquí, lluitant amb privacions de tota mena, consumia les nits estudiant el grec i el llatí que havien de redimir-lo de prosseguir els començats estudis de l'enginyeria. Fem nosaltres que la Barcelona d'avui li sigui tan amiga i dolça en el record com la d'aquells dies.

JORDI RUBIÓ

(1) Vegi's el llibre *L'opera di un maestro* (Torino, 1920), publicat amb motiu del seu quinquagèsim curs de lliçons.

(2) Vegi's *L'umanità di Herder e il concetto della razza nella storia dello spirito*. Catania, 1908.

(3) *Giusta guerra o atroce demenza?* Torino, 1914.—*Franchi parole alla mia nazione*. Torino, 1919.

(4) Recordem solament el seu recentíssim llibre: *Dante in Spagna, Francia, Inghilterra, Germania* (Torino, 1922).

(1) *La vita è un sogno*. Torino, 1916. 2 vols. El primer tracta dels *Preludi al dramma di Calderón*; el segon porta per sub títol: *La vita e il mondo nel pensiero di Calderón*.

Una indicació sobre la beneficència a Barcelona

Des d'aquestes planes un vibrant escriptor ha escrit fortes paraules contra la inversió que es dóna als diners del joc. Nosaltres no som de la seva opinió, i creiem cosa ben feta el que es destini a obres o serveis públics aquesta mena d'impost, que en general el paguen els que tenen. Però quan un veu les quantitats que es reparteixen i els innombrables donatius que es fan per beneficència i quan a més d'aquest fet es troba en presència de constants campanyes moralitzadores, s'escriuix de pensar que encara puguin veure's tants i tants captaires pels nostres carrers. I, doncs, si per a subvenir a les deficiències de l'administració municipal, existeix aquesta immensa xarxa d'associacions i conferències benèfiques, quin paper tan rudimentari desempenyen aquestes, que no poden suprimir aquesta taca? No és hora ja d'empendre una acció per evitar un espectacle tan indecorós i depriment?

Ens hem acostumat a desitjar només ço extraordinari i excepcional, mentre les petites grans tares ens enlletgeixen mantres manifestacions de vida. Es tracta d'una simple acció de policia urbana practicada amb certa tenacitat; es tracta d'una activitat no pas difícil d'exercir i de dur a bon fi. I, no obstant, ningú la reclama. El captaire professional que trobem des de fa anys a les portes dels teatres, de les esglésies, dels edificis públics, adoptant a voltes posicions esgarrifoses i indignes, pot lliurement i amb la punible complicitat de tots prosseguir el seu *treball* de paràsit social, pot continuar la seva cantarella ensajada i irònica. Així enterneixen els sentiments caritatius (!) de moltes persones encara, de

persones que probablement breguen per la moralització de les costums o es dediquen a recaptar donatius per una associació benèfica que presideixen.

No s'ha obirat que la permanència de la mendicitat pública és la indicació més segura de la nostra atrassada educació i dels nostres defectes d'organització col·lectiva! Deixem que lliurement enlletgeixi les nostres vies el captaire, que en general rau la seva pobresa no en la manca de mitjans sinó en la seva degeneració moral que li permet ageure's o agenollar-se per les aceres parant la mà amb indigne i falsa humilitat. Tan empedernit en la professió, tan baix el seu orgull d'home, que la prefereix abans que el treball o l'asil... Nosaltres ho tolerem tan tranquil·lament, que fins fem aquella caritat (!) còmoda i fàcil i despreocupada dels cinc cèntims. Pensa, per ventura, el ciutadà que ha complert amb la seva religió o amb els seus deures socials donant *aquells cinc cèntims!* Cosa altrament ha fet.

Veu's aquí com amb diners del joc o sense ells; amb associacions i confraries o prescindint-ne, s'imposa una acció tan espiritualment exemplar com aquesta. Caldria pensar, emperò, que per a reduir en gran nombre els captaires és precís solament una mica de bona voluntat; que no són necessaris grans projectes ni excepcionals escomeses, perquè, ja ho sabem de sempre, ens són cosa molt amable, mes tenen l'inconvenient, entre nosaltres, que sovint no resolen res i deixen encara més en descobert el mal que es proposaven evitar.

F. CULÍ I VERDAGUER

El sol interior

L'Art és la joia mística de la Sang.

La naixença d'un Poema—son desenrotllament, son adveniment—té un sentit personal, general—ço és, nacional—i d'universalitat. El fonament, però, de la seva eclosió, rau en el Misteri.

Primerament, hi ha la tenebra—un món gràvid de secrets. Hi ha l'ànima del creador, que l'empeny devés la Visió, conduint-lo dels camins argelagosos fins a la Revelació.

El vulgus amb la seva ignorància i l'intelligent amb l'errònia certitud que ell mateix es forja, viuen en la negror de les coses. Només el Poeta es martiritza... Aquest martiri s'inicia en el moment terrible en què sent com el puny, com el crema, la consciència del secret interior, i al qual, pesi a la seva voluntat, cal que ell digui la Revelació. Una música vaga, un cant llunyà, però cada vegada més precís, l'embolcalla lentament fins que apareix la Visió. Després, lentament també, la dolor, motiu essencial, infla les seves venes, desplega el seu cor i s'arrapa al seu crani. El Poeta té moviments imprecisos de veus irreals, paraules incomprendibles—paraules veres—i esboça línies invisibles. Barbosseja, com l'infant que, en la foscor, parla en veu alta per a esvair la por.

Més l'esforç ardit arriba a fer sorgir el Miracle. Noves paraules neixen, i, amb l'ajut de la música, neixen línies d'harmonia que expressen la Beutat.

Però el Poema realitzat serà feble sempre, a l'enfront de la Visió de la concepció. Això esdevé per tal com cada paraula és només un tanteig, reconegut com a tal, per a explicar la concepció que la ment ha fet de la seva naturalesa i de les seves relacions amb l'Univers. Amb aquesta diferència, però, que a la força de les paraules, el Poema afegeix la possibilitat d'una explicació «interdiscorsal», ço és, que unint la música a les paraules eleva la seva significació i la seva sonoritat. Idènticament, en la pintura, el colorit de les ombres i la recerca de l'atmosfera circundant.

El Miracle no ha esclatat encara i ja ens trobem amb l'existència d'una vida lentament preparada. I sembla que el Poema hagi existit per si mateix en les ànimes i en la fondària llunyana dels segles. Ha viscut com un dels elements que integren la creació, ha tingut la seva intensa vida com potser l'hem tinguda

nosaltres i les aigües i les terres. Forma part del pensament universal i, en revelar-se a nosaltres, revela a l'ensem un gran secret, car la seva pàtria és el cor mateix del Misteri.

Una vegada nascut, però, què ric i vigorós ha d'ésser el seu ésser! Una vegada eclosa, ve't aquí la forma espiritual completament i incomparablement divina: ve't aquí l'astre d'argent en la nit de les ànimes. Son pas través del Món no serà ni victoriós i joiós, com el pas d'un conqueridor, sinó seriós a bastament i grave, com les coses que vénen d'un altre món. Nascut en la dolor, forjat en la l'ansietat, format en l'espant d'una sana follia, s'adreçarà devés les seves pròpies imatges. No recercherà a ningú, i sols respondrà a les múltiples sol·licituds d'aquelles ànimes que, des de temps, estan preparades per a rebre'l. Voldrà que l'escoltin amb entusiasme i amb sinceritat; i que repeteixin les emocions que el Poeta ha arrancat de monts legendaris, qui sap lo llunyans. Per tant, segellarà les ànimes pregonament religioses que poden unir-se amb l'Infinit, car en elles trobarà ses Germanes divines qui viuen en l'Eternitat. Unica i gran serà la joia dels místics. Ha dit Píndar: «Venturosos aquells qui han penetrat els Misteris, car saben el començament i la fi de la Vida.»

El Poema viurà en l'avenir per tal que ha viscut en el passat. I no solament viurà en la seva forma espiritual, sinó en el bronze de la paraula que ell ha aixecat.

Vosaltres ho sabeu: els homes moren, les ciutats desapareixen, els rius canvien de curs, però el Poema, força eternal, resta sempre. La Bellesa no mor mai. I qui sap el què esdevindrà quan fins l'estàtua serà enderrocada? Qui sap vers quins països imaginaris durà el Poema sos lluminosos passos? La Poesia, hem dit, és una força individual, general—ço és nacional—i universal. I cada paraula, com cada ésser, és responsable de la realització del Destí de l'Univers. El poeta-elegit, per tant, ha d'ésser profundament conscient del seu apostolat, que mai no té finalitat social, com diuen els ignorants—Plató el foragitava, amb raó, de la seva República,—ni cap altra finalitat utilitària, sinó que la seva fi està en ell mateix, com l'existència mateixa del món. Per a arribar a aquesta intel·ligència, el Poeta ha de saber que l'art no és mai el fruit d'un treball.

Molt sovint s'ha dit que la creació és una irresistible facultat, un apostolat que consum i tortura malgrat tota la voluntat personal; i cap habilitat, cap intel·ligència ni cap treball pacient i constant assoliran produir un bell poema. Si l'art dona gran joia, també es venja molt crudelment. Car, què hi ha més ridícol i més digne de llàstima que un mal poeta?

La qüestió no és pas donar una gràcia artística a les emocions vulgars; la qüestió no és entretenir-se en col·leccionar pensaments cada dia, com fan els poetes mesquins. O joves! cal que us inclineu amb gran recolliment damunt la vostra ànima, que espieu les veus misterioses que de sa pregonesa us arribin; llavors procureu reproduir-les amb la llur nadiua puresa, conservant la llur forma selvatge de crit o de sospir.

Cal, o joves, gosar veure, o saber veure amb els propis ulls, que així i no d'altra fàisó veuen els Herois. Car ésser heroi vol dir estar en lluita amb si mateix i amb els altres, inconsolablement. Déu va concebre la terra i el cel, perquè els vegé. I el Poeta, esculpint les noves llegendes, les vegé i fou gosat. El poeta es revela al Creador, revelant-se a la nova Inexistència: «Senyor, Mestre dels mestres, escolta el Cant majestuós i incessant que s'eleva dels cors agitats i de les danses que es descabdellen a l'entorn dels altars, car dels cadàvers martiritzats i sangonosos ixen les noves estàtues de la llegenda nova...»

Es amb dolor que ens cal afirmar, o joves que l'ànima moderna està exempta de turment. Aquest poble que ha viscut cent mil Gòlgotes de cent mil Jesús, aquest poble no ha viscut un Gòlgota íntim i espiritual. Allà on no hi ha una vida profunda, per més que hi trobem un aspre treball de pensaments violents i el crudel llampegar dels encisos maleïts i inevitables—no pot existir-hi l'Art. L'Art és la joia mística de la Sang. I és també la joia, el delit de les visions venturoses: «*gaudium felicissimæ visionis*». Del cor mateix de les Plagues, de la sang de les ferides, eixirà necessàriament el Símbol; altrament, el Nores ens engoliria. La Tragèdia és la pesantís-

sima cadena que embolcalla la natura d'innúmeres espirals. La terrible Presó, gegantina, fosca i lletja, ens devora. Adhuc nosaltres volem devorar-la, però amb la nostra sang, amb les nostres dolors, amb les nostres febres, amb la força del nostre cos jacent, mentre ella ens trosseja amb glacial indiferència. Car la tragèdia és la mateixa ment humana. Una altra Presó, la enemiga dels somnis.

Si el vostre esperit està despert, llenceu un drap negre damunt les imbecilitats de la terra; i si desitgeu el cel, envoleu-se més enllà dels cims més excelsos. Qui ha dit, doncs, que l'Art està contra la Vida? No: que l'Art està amb la Vida, però amb «tota» la Vida. L'home, el llop, el serpent, les plantes, els arbres, les estranyes flors marines, totes les pedres precioses, relloriran per íntima força i reviuran en la rialla llampegant. Concebim la vida com una visió meravellosa i prodigiosa del nostre mateix jo. I qui ha dit que nosaltres anem contra la Vida? Mes cal traçar una línia màgica per a la defensa del Jo. Cal allunyar-se del quotidià, del tarannà de totes les coses, de l'etern recomençament, de l'enginy fugitiu, de l'infal·lible i de les ànimes parasitàries. Allà, ultra el nou cercle, el Creador establirà el seu Reialme nou, on dressarà gegantines torres, que es confondran amb l'arcà dels estels. Allà sofrirà sos turments, al través dels quals escrutarà tots els fenòmens. Escoltarà la música oculta de l'existència, les seves veus velades i els frenètics batements del seu cor. Cal dreçar-se en el promontori extrem de la Vida i apel·lar a grans crits la nova imatge de l'univers. Esguardar amb els ulls envilitats pel costum, per l'educació i per totes les altres coses acceptades per la multitud, és el mateix que no veure res.

Joves: ens cal tenir la ceguera del Visionari, el Sol interior.

I aquell qui sap llegir els oracles de la seva ànima, també sap penetrar tots els oracles de l'Univers.

I per això és necessari ésser Heroi.

HRAND NAZARIANTZ

Poesia catalana

La pluja ja és finida aquesta tarda.
El blau esqueixa els núvols cel endalt.
El sol, del món feixuc treu la basarda
i surten les gallines del corral.
Pels rierols, cantant, l'aiga s'escola
i un aire fi penetra en els sentits.
Una au, joiosa, pels verds tendres vola
i s'ouen de quitxalla veus i crits.
Seguit, seguit ressona dins les branques
dels escorrials de l'aiga el fresc dringar,
i apar el suau brogit de gotes blanques
d'un invisible foc l'espetegar.
En els bassals brillants el gos s'abeura
i en el vinyâ el gra d'or torna a lluï.
Passegen els cargols damunt de l'eura
i al lluny triomfa l'arc de Sant Martí.

* * *

Grill que cantes,
grill petit,
companyia
de la nit.
Cançó negra
sens dolô.
Cant metàl·lic,
monotò.
Insistència
de neguit.
Ressonància
d'infinít.
.....
Plor de terra,
plor senzill.
Veu que eixordes,
grill, grill, grill!
Crit que rodes
per l'oreig.
Clam que frises
amb panteig.
Resistència,
tremolô,
foll deliri
vibradô.
Ta cantada
sense fi
va escarnint-la

cada bri.
De la terra
puja al cel
i la canta
cada estel.
.....
Jo m'adormo
somniaut
la insistència
del teu cant.
El meu viure
va fugint,
ta pregària
repetint,
i en la joia
d'un desmai
tot jo em perdo
per l'espai.

* * *

La nit esdevé commosa,
freda i trista dins mon cor!
ni una estela, ni una rosa,
ni una cançó s'és desclosa
que fongui el glaç de la mort!

Només, ben viu dins de mi,
aquell dolç record d'un dia
quan, de l'amor que'm traí,
la flor d'or cantant collia
i en tos braços m'adormia.

La nit esdevé traidora,
contorbant el cor fidel
que sospira, que s'enyora,
que espera en và una altra aurora
per retrobâ el blau del cel.

L'esguard es perd fosca enllà
i raja del cor sang viva!
Mai més l'amor tornarà,
que és la llum del plor captiva
i endolada l'aua arriba.

JOAN LLONGUERAS

PAIRAL

A la mare, Lluisa de Climent.

Ma vida és garbellada amb tantes vides
com vides els meus avis van tenir,
virtuts i malvestats tots m'han jaquides,
que em fan esclau com ells d'un fals morir.

Per ço em plau tant l'esper que dat em siga
destriar-lo en la pau del meu casal,
que t'hi voldria amb mi, la meva amiga,
al bru aixopluc del seu redós pairal.

Tu qui ets tan complexe i ciutadana
i tota de les places i els carrers,
devindries mestressa casolana
per obra de l'amor. Els nous dalers

cantarien les claus en ta cintura
i en servaria tot com un ressò.
Si així et plau faries confitura,
o bé, freturadora de blancor,

vers l'horta adreçaries els teus passos
i al safreig et vindria il·lusió
de veure't florir escuma ran de braços
amb randes de sabó.

Saberies un goig a cada armari,
la flaire del cellé i la del rebost.
Quan les velles diguessin el rosari,
cridats per la celística de sol-post

els balancins treuríem a l'eixida
—quina fresca a l'estiu, havent sopat!—
llavors que aquella noia tan garrida
omplena dels seus cants tot el veinat.

Llavors que el moço estronca la xiulada
amb la gràcia barroca d'un renec;
que l'eugua roja que dû a l'abeurada
ja no és capté del seu poltre rebec.

I en sê arribada l'hora més tranquil·la
que amb el màgic tresor d'un pols d'oblid
la son passa les portes de la vila
per cloure les parpelles amb el dit,

sota la lluna com una corona
damunt l'aroma del jardí florit
encara vetllaríem una estona
per la dolça peresa d'anà al llit.

I si alguna besada ens acudia
seria destorbada gaiament
per una cuca de llum que glatia
o un ull de gat que sotgés persistent.

Després, la cambra gran ens reberia
on lluiries nua com el sol.
Una promesa d'or hi lliscaria
amb la barca de vela del bressol.

I aquell llit on cada avi m'engendrava
i cada avia em donava un viure humil,
ens seria fidel com una esclava,
repositor com un prat verd d'abril.

Doncs, amiga, què val! la vida és nostra
per tot el temps que ens hagi de durâ,
que el meu dalit, la gràcia del teu rostre
i els nostres noms, l'amor ho salvarà!

I en el trespàs suprem sense defensa,
quan l'esperit acabi de frisar,
si cap neguit etern llavors comença,
encara amb tu voldria reposar,

i amb els vells, al darrê estatge pairal;
davant l'altar santíssim del Roser
sent pedra i os d'aquella catedral,
aon cada columna és un xiprer.

ELEGIA AL PONT VELL, DE SET ARCADES DESIGUALS

Pont vell de set arcades
alçat amb set anyades,
cada anyada una arcada sobre el riu.
Anys d'abundor de Déu i anys de misèria
gravats damunt l'artèria
del riu.

Pont vell, serves records tristos i alegres;
han devingut tes pedres totes negres
i ara, sols un ramat de tant en tant
damunt del teu llom passa polsejant.
Mes tu encara somrius amb indulgència
a n'el pont nou que et fa la competència,
pont vell.

Ets una carcanada amb set costelles,
i al clar de les estrelles
tens aires de castell.

Castellò d'Empòries, setembre de 1921.

EPIGRAMA D'ANY NOU

A cada Sant Silvestre dic: any nou, vida nova
i segueixo el temps pel camí ja fressat.
Tanmateix no és tot u canviar-se la roba,
o gent, per qui és tan fàcil d'alçâ un castell alat
com no complir propòsits—millor sinceritat!

C. FAGES DE CLIMENT

Poesia anglesa

Un poeta anglès a Catalunya

JOHN LANGDON DAVIES

Jo venia del carrer i pujava l'escala. L'he trobat al replà. Voldria estar entre vosaltres—tímidament m'ha dit.—Podria entrar amb vos?

Ben lluny de fer-me por el seu aspecte. M'ha semblat simpàtic. Però de l'esplendorós casal de Catalunya jo no en sóc més que un criat obscur.

Li he fet dir qui era. Potser ell no ho sap ben bé tampoc. A mi m'ha semblat un home, consciència altíssima d'Anglaterra, que és trobava malament a casa seva, perquè Anglaterra no és Anglaterra ara. Ha sortit al carrer i li ha semblat que aquest nostre casal esbalandrat i alegre era més a casa seva. I hi cercava un soplug familiar. Era l'ànima tal vegada d'una nació que trucava a les portes de la nostra, i malgrat la meua condició obscura li he fet pendre la davantera en entrar.

I ha passat un fet que m'ha deixat confusament alegre. S'ha obert àvidament la porta, i una corrent aspiradora irresistible s'ha endut el poeta i el seu barret, través de corredors i cambres fins a la intimitat del clos pairal. Com un fill o un germà esperat. I l'ànima tímida del poeta s'ha sentit posseïda d'una joia magnífica. I tot entrant ja cantava.

Era tot emportat de la llum dels murs no acabats i de la joia de les finestres encara sense vidres. Però ell les entenia més, que havia sentit el palpit de les vides primitives nostres en les coves dels troglodites i en els corriols de les muntanyes oblidades. I ja dins s'expansionava l'ànima i expandia una corrent de revinguda potser com després d'una mutual fecundació.

I ara jo miro la porta i penso que és una meravella, però potser també un perill. No tenim un porter perquè som confiats i joves i generosos. Però convindria posar-n'hi. Un dia la nostra avidesa podria portar al centre mateix del nostre clos sagrat... una epidèmia.

John Langdon Davies nasqué al Natal (Àfrica del Sud), l'any 1897. Ingressà el 1916 al col·legi de St. John d'Oxford, guanyant varies beques, però els seus estudis foren interromputs per ésser empresonat per pacifista. Refusant de servir a l'exèrcit fou condemnat a llarg preseri, però sortosament, a causa d'haver estat tancat poc després d'haver sofert una operació, la seva salut decangué en gran manera i fou alliberat per la intervenció d'altres influències britàniques prop del Govern. Amb motiu d'això no es pogué graduar, i quan fou alliberat tornà a Oxford i obtingué els certificats en Antropologia Física i cultural. En 1918 es casà amb una filla del doctor D. H. Scott, membre de la Royal Society, el famós botànic. Al costat d'un volum de versos, ara repudiat, publicà un llibre sobre Militarism on Education. Té fet un estudi detingut de la qüestió irlandesa i coneix personalment Desmond Fitzgerald i altres prominents sinn-feiners. Es proposa estar per temps a Catalunya, si pot treballar en relació amb l'antropologia o la literatura.

C.

PAISATGE

Hi ha un arbre que fa una ombra llarga i blava;
sobre el ramat es veuen insectes voleià;
les herbes se saluden amb llur testa nuosa
en el vent que s'emporta els núvols cel enllà.

No és arbre: sinó la muntanya llunyana,
vora una mar d'estiu que l'oreig abrivà;
i volen els vaixells i s'encalcn les ones
en el vent que s'emporta els núvols cel enllà.

La muntanya no és: sinó un jorn que comença
i és blau el firmament on mon pare s'alça:
s'inclina, i mentrestant anem amb passa lenta
en el vent que s'emporta els núvols cel enllà.

No és cap jorn: sinó un oblidat pesombre
on els arbres amaguen els que corren enllà:
seré pres, seré pres per la gent que segueixo
en el vent que s'emporta els núvols cel enllà.

LLETANIA DELS OCELLS ADORMITS

Ara els ocells estan dormits
i totes llurs cantades
són, en garbes, lligades
dins els graners del paradís;
cau pluja de rosades
i fugen de llur tany
les fulles encantades,
tornant al si de la mare
a qui tota vida pertany.

Però el mussol amatent
dins sa caputxa s'embolica
i aturant-se, de mica en mica,
la lletania va dient:

«Oh, la mare vivent, oh la terra estimada:
pels pecats de la vida passada,
pels actes vils que hem anat fent,
pels danys i per l'ensombriment
de l'alegria intermitent,
per tot allò que fa plorar
i als fills dels homes angunia,
començarà la nostra lletania:

»De primer, que el reietó,
dels homes ha tingut por
i ha ofès vostre cor de mare.

»Després, que el gaig, tan ben vestit,
tots els arbres ha desguarnit
de cireres, verdes encara;

»Després, que l'estol de pardals
de tant cantar tota la vetlla
els infants massa desvetlla;
i el petit corb, sempre assenyat,
ja no avisa quan vé algun morir sobtat.

»Oh mare dels ocells i dels homes, oh terra!
Escolta i perdona al mussol,
el reietó i el corb i aquell estol
de pardals, i els ocells d'altra mena.»

I sento la lletania
i el seu gemec en la nit:
el mussol rogenic em crida
a mi, que estic tan adormit.

PART D'ALLÀ DEL PUJOL...

Part d'allà del pujol s'hi està un rengle d'àlbers,
sospirant sense fi;
és a l'indret aon s'aixopluguen els somnis
quan es senten morí.

A la vora del riu el pradell és amable
i ells follegen pel verd;
a l'altra vora, amb talls al voltant, s'hi amaga,
negre, un cau de lluert.

I quan la nit, lliscant com un cristall, s'emporta
els vels de la claror,
com embriacs, jo veig llurs ombres indecises
en la vaga foscor.

Oh somnis, Oh esperits, que la nit encisàveu
amb el vostre verí:
en mig del riu brillant i del clar de la lluna,
no us oblideu de mi!

M. MANENT, trad.

ELS LLIBRES

OBRES COMPLETES.

Les poesies de Joan Alcover publicades per els Amics dels bells llibres; la edició popular de l'Apeles Mestre publicada per En Bonavia i les obres catalanes d'En M. S. Oliver publicades per la Biblioteca de la Il·lustració son encoratjador senyal que no manquen entre nosaltres empreses bibliogràfiques i que el nostre públic comença de guanyar el gust de la lectura sense invocacions patriòtiques i sense espeternecs excepcionals de vetllada benèfica.

Per camins diferents, una mica desproporcionat algun d'ell encare, simultàniament dins la nostra atenció tres moments ben distints de les lletres catalanes.

Don Joan Alcover, amb aquell instint d'aristocràcia que a hores d'ara ha vençut totes les senyories artificials de gran hotel amb la comprensió racial del mestratge de la terra, com més segur d'ell més atent a obrir les portes a la hospitalitat universal, que caracteritza el seu art.

Don M. S. Oliver, amb la reivindicació de la província més enllà dels termes administratius, cap al secret de l'emoció decorada de converses i d'erudició que a manca de tràfecs i viatges sap elaborar una Europa llibresca i una melangia del que hom ha deixat de fer, molt literària i al fons del fons potser molt humana.

Apeles Mestres, amb el contrast de la ralleria positivista i l'enterniment minucios adalerat de vivificar tota insignificància. Superador de la rauxa poemàtica dels castellans entre polítics i poetes; definidor de l'instint prosòdic de la nostra llengua i rector dels joves en la vocalització perfecta de les consonàncies.

Apuntem tres moments literaris que havem superat, però que indubtablement cal no oblidar.

Les tres empreses editorials que actualitzen aquests tres moments mereixen el nostre afecte, amb les naturals reserves de no veure resolt per sempre el plet ortogràfic i definida una tradició de normalitat i bon gust en les publicacions catalanes.

LES RECTORALS, poesies de Mossèn Angel Garriga.

Hi ha en la lírica catalana una tradició de malícia descriptiva que separa la valoració mítica de la naturalesa enaltida per En Maragall, de la cupiditat panteïsta d'alguns devots de l'Apeles Mestres.

La clerecia catalana reivindica, certament, el sentit popular bon xic castellà de la glòria del rector de Vallfogona. Però la clerecia catalana d'avui,

que deixaria un bon pollastre a la taula per no fer tard als Jocs Florals, acredita també la nova llegenda del rousseauianisme del Vallès que alguns distrets volen confondre amb l'essencialitat natural d'aquell contra-Rousseau que és avui per nosaltres Sant Francesc.

Es clar que això no tindrà una transcendència històrica, però convé estar a l'aguait perquè si algú volia fer argument d'aquestes poesies de Mossèn Garriga contra aquesta o aquella direcció literària, tal com ara s'estila, podrem dir-li que també hi ha un artifici de la espontaneïtat i un joc de les qualitats reflexives, tan desvetllades com les de l'escriptor que motiva aquestes ratlles, que ben administrat i si convé regatejat i tot, pot fer d'un descriptiu entre admiracions, una mena de sincer professional de les lletres.

LES MEVES CANÇONS, poesies. Op. I, per Emili Vendrell.

Llegim alt un poema. Cantem una poesia; i el ressò de la veu i del cant ens fa companyia fins el moment que volem traduir el record en noves paraules.

Aquesta traducció diríem que s'assembla a la poesia de l'Emili Vendrell.

Es fidel a l'emoció primera?

Difícil pregunta i compromesa resposta. Com si l'autor estés acostumat a bregar-hi, advertim en la seva expressió una energia verbal i una gosadia imaginativa que semblen provocades per distreure tot intent moral resolutori de la seva inspiració.

I com que ens plau aquesta des preocupació, creiem en definitiva que de pocs llibres com d'aquest no podria dir-se en bona crítica si és un llibre bo o un llibre dolent.

INSTANTANIES, per Josep Ferrer. —Publicacions Empordà, vol. IV. Barcelona.

Després d'haver adscrit a les seves cèdules d'identitat alguns arriuistes coneguts nostres la dignitat de solitaris de Catalunya, i haver desacreditat la puresa de la tragèdia de l'esperit amb la qual han volgut mercadejar, l'obra de Josep Ferrer és un perdó.

Problemes de sensibilitat i de percepció crítica que semblen la novetat de darrera hora foren la curiositat, el turment i la glòria íntima d'aquest home, que passà gairebé indiferent els seus contemporanis.

Maragallà encara—(i consti que

d'En Maragall no se'n poden desentendre els qui aspiren a continuar la història espiritual de Catalunya)—tingué una preparació cultural i estructurà la seva voluntat amb una reflexió tan cridadora de l'esdevenidor, que pàgines com la que comenta *la terra* (56 del volum) envelleixen tots els intents d'adaptació maurrassiana provocats després a casa nostra.

I l'escriure bé com que no fa res...

EL BANDOLER ROMANTIC, de Putxkin, versió directa del rus, per R. J. Slaby.—Biblioteca literària de la E. C.

El democratisme de les escoles realistes i les deixalles del byronianisme líric han trobat ressò i han tret arrel en la tradició literària del modern renaixement català.

Es just, doncs, donar acollida en una Biblioteca literària catalana al nom de Putxkin i és just assenyalar aquest autor i en general el període rus que ell inicia com el punt mestre del realisme que fins els nostres dies ha infantat una llarga literatura.

EN BALMES I EL PROBLEMA DE L'ASSOCIACIO OBRERA, per R. Rucabado.

Aquest llibre o un altre llibre, un article o una conferència: tot molt interessant; però més que tot, ell mateix, l'home.

L'apassionada virió d'aquest home, que si Sant Pau tornés, director com fóra d'una gran empresa periodística, cridaria al seu cenacle perquè l'honorés amb la seva serietat i amb la seva fidelitat.

Es bo de pensar, però, que com que Sant Pau també cridaria al seu cenacle Chesterton, fariem bona lliga de les virtuts incommovibles d'En Rucabado amb la mobilitat de geni de circ de l'escriptor anglès. I sabríem que l'apologètica no està renyida amb la tombarella ni la transcendència sobrenatural d'un apostolat amb la rialla.

Esperant aquesta avinentesa, ens cal dir que al bell mig de l'inseguretat de doctrina i de la pobresa de conducta que caracteritza el moment actual de Catalunya, En Rucabado és una de les poques esperances que ens queden de no perdre la nostra condició d'unitat social sòlida.

D. J.

Els Sants de Catalunya, cicle comtal, segon volum, per Mossèn Llorenç Riber.

—*L'Almanac català-rossellonès*, de «La Veu del Canigó».

—*L'Almanac de les lletres*, de Mallorca.

—*Dal Romanticismo al Futurismo*, llibre copiós i curiós d'informació, per Francesco Flora.

—Que discutible tan com volguesiu; documentat o indocumentat, amb gosadies o amb lògica estructura mental, el llibre *D'un siècle à l'autre*, de Georges Valois, conté punts fonamentals de meditació com aquest: *Un état social bien ordonné doit accorder à ceux qui l'aiment le bénéfice de la pauvreté. Je ne parle pas de la pauvreté parente de la misère, fruit de la déchéance, de la paresse et du vice. Je parle de la pauvreté acceptée, voulue par l'homme qui aime le renoncement, ou la science, ou la gloire, et qui, s'il crée, par son action, des biens dans ce monde, ne veut pas les voir entre ses mains.*

—Que Lluís de Araquistain, bon constataador, en sa darrera novel·la *Las columnas de Hércules*, de l'estat actual de les lletres espanyoles, ens fa la mer-

cè d'excloure Catalunya del concepte Espanya, almenys pel que toca la literatura.

Nosaltres sentim també i practiquem aquesta separació.

—*Conversaciones literarias* (1915 a 1920), per Enric Díez-Canedo.

—En aquesta hora que ocupa a polítics i diplomàtics d'Espanya el problema internacional de Tànger, el deplorable silenci que, amb la tàcita conspiració de la inintel·ligència s'ha fet a l'entorn del llibre de G. de Reparaz.

Ni l'extravagància literària de l'autor, esforçant-se a fer un pastitxo popular i pintoresc de folletí i de novel·la picaresca; ni la passió personal que hi glateix, poden anul·lar l'objectiva documentació que palesa abrumadorament la inèpcia total de la diplomàcia i de la política espanyoles, la limitació mental de la milícia, la suïcida miopia de la plutocràcia i l'absurda inconsciència dels instruments de penetració. Històries com la del a fracassada compra dels crèdits Renschhausen haurien de corre en mans de tothom. Transcrivim, per consol i honor nostre, una de les poques pàgines del llibre que poden llegir-se sense fàstic o sense revolta:

«Prat de la Riba, con quien conversé en la Diputación, me acogió con estas

palabras: «Usted, Sr. Reparaz, es conocido y amado en Cataluña, porque ha tenido el valor de entregar a la publicidad lo que guardábamos en nuestros corazones. Usted ha divulgado el secreto de todos.» Explíqueme, como explicara a Cambó, mi programa. Resumo sus palabras:

La misión de España en Marruecos, tal como el último tratado la define, es empresa muy modesta, pero esto no quita para que nosotros los catalanes la miremos con recelo, y no por antipatriotas, sino por amantes muy verdaderos de la patria. No somos partidarios de la nueva política africana, porque estamos persuadidos de que, en manos de Castilla, o si Vd. quiere que lo diga de otro modo, en manos de las oligarquías madrileñas, degenerará en invasión guerrera, burocrática y proselitista, y será una continuación del saqueo organizado por el Estado en Cuba y Filipinas. Consideramos inevitable el fracaso y prevemos las mayores calamidades para la nación como consecuencia de éste. Por esto, hubiéramos deseado que España se abstuviese, y ya que ella no lo hace, nos abstenemos nosotros en lo posible. La nostra posició no ha variat enfront del problema africà.

LES ARTS PLÀSTIQUES

Tercer Saló de Tardor.—Magnífic to considerant-lo globalment. Individualment pot exigir-se més de tots, sobretot de la gent jove algunes vegades massa esclava del truc o del sistema.

De *Les arts i els artistes*, els seus antics membres conserven les conquerides posicions: hi ha acerts individuals com els d'algun dibuix de l'Humbert d'una força esfereïdora. Dels nous, Domingo, a través de les seves efímeres etapes evolutives influïdes de totes les inquietuds del post-impressionisme, deixa sentir el seu talent i el seu sabor propi: el cap de la seva figura d'home és quelcom molt fort; la coloració, a lo Matisse, d'aquesta figura, té poca agudesia, és poc afilada.

Cal esmentar la darrera etapa fosca i més rica de clar i obscur de Joaquín Sunyer, com també l'escultura d'Enric Casanovas, molt apretada.

Els Evolucionistes, amb En Serra i Rebull afirmen la seva força, amb Sisquella la seva finor. Serra és més profund que Sisquella, però sembla en el *bodegon* atuit pel sistema; en el paisatge és més intens.

Els del *Nou ambient* tenen com un cert regust més o menys dissimulat de Llotja.

L'aportació extranjera: fina en Scharoff; ens recorda una mica la Laurencin, però sense el seu puixant interès. J. W. Roempler tacat i *subratllat* en el dibuix de Vallcarca.

—*Enric Galwey*, el bon pintor de sempre.

—*Joies de Ramon Sunyer*: Menys desviades de sentit aquestes d'ara però amb menys qualitat que les anteriors.

—*Vidres de J. M. Gol*, amb un bell sentit del color i de la matèria. Domini de l'ofici; generalment, menys trobades d'ornamentació.

—*Vidres i ceràmiques de F. Quer, Amèrica Cardunets, Euda i Núria Solé*: Les ceràmiques: les més trobades de qualitat les de gerreria ordinària. Els vidres: abús de la corda seca i d'esmalts transparents. La qualitat dels esmalts denuncia l'empleu dels de manufactura. La disposició de l'ornamentació, generalment, graciosa.

Vicente Rincón: Què diríem si *Piccarol* de l'*Esquella* es passés a l'expressionisme?

A. d'A. de C. Acuarelista, entre nosaltres, vol dir massa sovint senyor de bona jeia.

R. B.

LES REVISTES

BIBLIOTECA D'ESTUDIS SOCIALS

Diu l'assenyada circular de convit d'aquesta Biblioteca:

«Amb el nom de «Biblioteca d'Estudis Socials» es publicaran uns fascicles de divulgació on s'exposin aquelles idees de sempre que, per gràcia d'ésser veritables, han de prevaler, a l'últim, sobre tota la maror ideològica que oneja damunt dels medis obrers i damunt dels medis patronals.

I, quina garantia doneu per què us creguem? preguntaran molts de seguida.

La primera garantia és la de seguir una tradició noble, una tradició ideològica que ella, tan antiga, encara resolgui els problemes d'avui, aquells problemes que no saben resoldre les ideologies noves, simplistes i paradisiàques, però impotents i ja esmortides al veure's davant de la realitat complexa i delicada.

Mes per això, perquè aquesta obra no sigui vana, perquè sigui fruitosa i pugui estendre més cada dia la seva eficàcia, perquè sigui un bell començament de l'eterna restauració de l'ordre, caldria, més que una adhesió freda de tothom, una col·laboració ardorosa d'alguns, la col·laboració d'aquells que poguessin portar el convenciment de complir un deure de ciutadania.

* * *

En la mitologia grega, el déu marí Proteu podia canviar de forma, i esdevenia de vegades un jove, de vegades un lleó, un senglar o un serpent; de vegades un arbre altívol o un còdol, i de vegades esdevenia les aigües d'un riu o una foguera abrاندada. Però un dia Menelau el pogué lligar mentre dormia i, per consell de la mateixa filla del déu, no temé de les diferents formes que li prenia, no el volgué deslligar de cap manera, i llavors Proteu, vençut per aquesta obstinació, li digué la veritat de tot allò que volia. Perquè el déu marí, a qui el vencia, li deia la veritat de totes les coses que li demanava.

La veritat només es guanya amb obstinació ferma davant de les variacions proteiques de l'error i la falsia. La llei del treball és extensiva a tot l'esperit de l'home. Si per obtenir el fruit de la terra cal el treball de l'home, per què no caldria per a obtenir el fruit de l'esperit, el fruit de la intel·ligència?

L'error canvia, com la divinitat marina; la veritat, no. L'error és divers, mòbil, agitat; la veritat és sempre igual, immòbil, serena. El seguidor de l'error és orgullós perquè inventa l'error i s'afigura que ha creat, com Déu, un món, per més que no hagi produït sinó una fantasia esvaïvola; el seguidor de la veritat és humil, perquè no inventa la veritat: la descobreix, la segueix dòcilment. La llei del treball

es veu acomplida en la mateixa recerca de la veritat. L'exercici que ens hi torna àgils i ens dóna, a l'últim, la victòria, és la lluita contra l'error. Convé que la veritat lluiti amb l'error. No cal dir coses noves; però sí repetir les coses de sempre dient-les segons calgui en el dia d'avui. «Hi ha gent —diu Pascal— que voldria que un autor no digués mai coses que d'altres haguessin dit, i, sinó, l'acusa de no dir res de nou. Mes si les matèries que tracta no són noves, n'és nova la disposició. Dos que juguin a pilota juguen amb la mateixa pilota, però un la llença millor.» Aquell que la llença bé guanya la partida.

Treballar perquè la terra dongui fruit és un deure de l'home. Treballar perquè la intel·ligència dongui fruit i l'esperit el pugui assaborir i nodrir-s'en, és un deure. I aquest deure, quanta gent l'oblida! Quanta gent, defugint el deure del treball intel·lectiu, tenint la veritat als dits, per ineptitud, per negligència, perden la jugada!

El dia d'avui és dia de lluita. El món està en una agitació tempestuosa. La vella Europa, amb la fantasia plena de follies, amb les ferides de la guerra fresques, delira convulsiva. Rússia, la nació més endarrerida socialment, més injusta en les seves institucions polítiques, s'agita en llarga revolució i s'encara amb països d'institucions seculars, tan perfectes, que haurieu dit que ni els calia defensa. I avui les institucions polítiques i econòmiques fonamentals, la propietat, la família, tot necessita defensa. Les veritats s'encadenen; admesa l'una, aquella porta suaument a d'altres. Les errors també s'encadenen, i de conseqüència en conseqüència, hi ha tanta folia estesa que, germinada dins la gleba, ja esclata en les flors de sang de la revolució.

La tasca a fer és molt extensa. Hem de contendir en tot ordre de coses; és tota una ideologia que perilla. Però és una ideologia que té una noble tradició. Vora la crítica de les doctrines de Marx podem asserenar l'esperit en les pàgines antigues i sempre noves d'Aristòtil i de Xenofont. Vora el comentari al moviment legal d'última hora del nostre país o de l'estranger, podem refrescar la ment en les aigües clares que encara brollen, abundoses, de les deus antigues.

La victòria és nostra. Però aquell que per negligència no sigui a la lluita, manca a un deure, manca al deure d'ésser un bon treballador en el món, a un deure sagrat que tenim tots els homes. Dant posa els negligents a l'entrada del l'Infern, i, despectivament, «la misericòrdia, diu, i la justícia els desdenya». Aquells que no siguin a la lluita, aquells que s'oblidin dins les còmodes molleses de la negligència, es despullen del dret humà de demanar justícia i d'implorar misericòrdia.

* * *

Entre els col·laboradors de la Biblioteca d'Estudis Socials figuren les millors firmes de la nostra joventut més preparada. Esperem, encara, veure-hi alguns noms que ara trobem a manca.

III CENTENARI DE MOLIERE.— De la sessió commemorativa a l'Ateneu Barceloní.—Discurs d'En Pere Corominas.

I

Marcial, que no era prou ric per a obsequiar els seus convidats, com s'acostumava a Roma, amb presents cert i reials, donava a cada ú un díctic que deia la gràcia d'una fruita o d'un gall o d'alguna llaminadura, i ells se l'enduien, per ésser de Marcial, més contents que si fos bo per a menjar. Després va reunir aquests dístics i en va dir «Xenies».

Forçat a obsequiar-vos en el Centenari de Molière, sense tenir una fruita ni un gall ni una llaminadura com cal, us serviré tres breus «Xenies», que, sense la gràcia de Marcial, seran, com les d'ell i les d'altres, papiros i res més que papiros.

II

La primera Xenia és la preparació de Molière.

Fill del «Patge Tapisser del Rei», alterna de petit la seva vida entre els seguicis cortisans i la parada que tenien els pares a la Fira de Saint Germain des Prés, com qui diu entre marquesos de perruca i pierrots. La seva mare, que morí jove, posseïa una «Bíblia» i unes «Vides de Plutarco».

Estudia humanitats al Col·legi de Clermont, oïx les lliçons de Gassendi, el filòsof epicurià, i tal vegada es passa a advocat a Orleans. El destí juga encara amb ell, deixant-li traduir *De Rerum Naturae*, de Lucreci.

III

El matrimoni Béjard, carregat de fills, o, més ben dit, de filles, atreu per sempre amb força irresistible el patge lletrat, que ja tenia vint-i-dós anys. I es diu que tot quedava a casa. La moixiganga treballava per corrals i camps de pilota al port Saint Paul, al Faubourg Saint Germain, amb el nom de *Illustre Théâtre*.

Però el carro anava pel pedregal. I el 1646 comença el romiatge, que dura 12 anys, de cap a cap de la França. Les estades a les Fires i als patis dels senyors provincials, les marxades en carro amb la corrua dels cavalls i la impedimenta dels vestits, las trapasseries de batlle sense raó, les pluges que cauen com un càstig del cel, els amors irregulars amb les comediantes, les privacions i les fadigues formen el que,

per a no dur en aquella vida arrossegada l'honorable nom de patge Poque-
lin, s'anomenà Molière.

La moixiganga posa farces italianes que repeteix i desfigura amb cada crit de l'auditori. Per un moment sembla que el comediant naufragarà en aquella successió de balls, garrotades, estridències, en què no s'hi salva altre element dramàtic que el diàleg. Una flauta i un timbal formen l'orquestra i quatre candelles al sostre representen la llum del sol.

IV

En aquella vida de tots els desvergonyiments i audàcies s'avesa Molière a valer-se de les primàcies virtuts de l'home i a despullar-se de les arbitràries formes d'una civilització refinada, com qui es treu el vestit per pendre un bany.

Per ell el poble de França no tindrà secrets. Viu amb la burgesia a les ciutats provincials, tracta la gent del camp a les fires rurals. Els seus contactes es produeixen per les complexes necessitats d'aquest minúscul món que és una Companyia de comedians, per la mai assadollada sed de diners, per les fortunes amoroses i per l'etern combat del còmic amb els puntals de la Societat.

Heu's aquí, doncs, la preparació de Molière. Al cap de quinze anys d'experiències terribles, lleig, simpàtic, desgarbat, ple de gentilesa, amb uns ulls de fura que cerquen el ridícul als recons més escondits de l'ànima humana, amb una companyia on els homes són amics o parents i les dones d'una manera o altra l'han estimat, pot tornar a París i fer comèdies davant del Rei.

V

La segona Xenia és un plagi de Molière.

El Rei l'ha instal·lat a la Sala del Palais Royal, que serà per sempre més la casa de Molière. Allí estrena, l'any 1661, *L'école des maris*, un plagi dels *Adelfos*, de Terenci.

Feia catorze anys que Lancelot, Nicole i Le Maistre de Sacy havien publicat *Les Comédies de Térénce, traduit en français avec le latin à côté, et rendues très-honnêtes en y changeant peu de chose*. Molière havia de conèixer aquesta traducció i la va plagiar.

Es veritat que Terenci havia calcat la seva obra damunt dels *Adelofoi*, de Menandre. I no cal sinó consultar l'obra que En Nicolau d'Olwer ha dedicat a Menandre per comprendre que el plagiar llatí fou quasi un traductor.

Pot dir-se que no hi ha teatre al món on no s'hagi contrapuntat el temperament dels dos germans, lliberal l'un i autoritari l'altre, o, encara, en termes m's generals, l'educació lliure i l'educació forçada.

VI

Però aquest tòpic del plagi es repeteix de totes les obres de Molière i serà convenient estrene'l més.

En una i altra obres es tracta de dos germans. *Demea* contra *Micio* i *Ariste* contra *Sganarelle*. Però el contrapunt dels dos caràcters o de les dues nor-

mes d'educació, en la llatina es posa a prova en la conduct dels fills *Aesdrinus* i *Ctesipho*, i en la francesa en la de dues noies, Isabel i Leonor, que els dos germans eduquen per a casar-s'hi.

Terenci topa amb el concepte romà del *pater familias*, que el detura de donar raó al germà lliberal com ho feia Menandre; Molière és lògic del tot i afegeix a l'obra un tresor de malícies amb la pensada dels germans vells que preparen i eduquen les esposes futures creient que podran viure més refiats.

I aprofundint més el detall, es comprèn que els accidents de l'educació dels fills no tindran res que veure amb els de la formació de les esposes. És un plagi tan original que no deixa lloc a dues escenes iguals.

VII

La força de Terenci no el deixa aturar en les accions indecises. Aesdrinus ha violat a Pamphila i aquesta va de part. Ctesipho roba a Callidia, l'esclava encantadora per obra del seu germà. Molière mou els seus personatges en un marge més reduït per les delicadeses d'una civilitat més avançada. Leonor va lliurement al ball i Isabel s'escapa de bella nit amb Valeri.

Però Molière triomfa per la superioritat de la seva tècnica formidable. El conflicte s'exposa, es planteja, es desenrotlla i es resol amb una gràcia exquisida de moviments, amb una plasticitat que no exigeix llargues explicacions, subtil i humanament. La lliçó queda clara; que la mala manya del vençut fa riure i l'ordre i la lògica, com el ritme de l'acció, són tan grans, que fan pensar en el raonament d'una equació matemàtica o en les figures d'un ball de quadros.

VIII

L'home-Molière no podria estar-se d'omplir les formes manllevades de l'abundor del seu cor. Les primeres farces italianes, apreses tal vegada de memòria, foren representades per ell amb afegits i alteracions que a còpia d'apilar-se desfiguraven del tot l'original. És probable que les primeres gestes dramàtiques de Molière fossin els embotits.

De l'embotit es pot passar a la reproducció tan exacta com es pot de l'obra representada per una Companyia rival. Més tard ja s'arriba a omplir l'argument d'una obra estrangera, fins que l'autor no fa sinó aprofitar una astúcia, un caràcter, una solució. Al cap de quinze anys de maldar per aquella França de Déu, si un home «sap veure» les comèdies, com Molière volia, només de llegir-les o sentir-les llegir no és estrany que tota la creació anterior es converteixi per ell en un dipòsit de béns comuns.

Què són aleshores la forma, la trama, l'argument? Un Molière buidarà en elles l'abundor del seu cor, l'esperit de la França, la immensa varietat d'homes, d'àngels i de dimonis amb qui ha hagut de batre's en els seus dies i en les seves nits. Un home pensa aleshores en el Cellini abocant en la fosa del Berceo tots els metalls que li vénen a la mà, els coberts de plata, les joies d'or.

IX

La tercera Xenia va pels caràcters de Molière.

Els titelles de les primeres farces italianes que Molière volia estrafer ens assenyalen la primera pauta per a trobar el procés de la creació dels caràcters en la seva producció dramàtica. La qüestió és aquesta: donat un titella, com se'n fa un Tartuffe, un Harpagon, un George Dandin.

En el *Vieux Colombine* hi ha vist representar pels còmics de Jacques Capeu la farça molieresca de regust francament italià, *La Jalousie du Barbouillé*. El doctor era pròpiament un titella que parlava més amb el nas que amb la boca. El Barbouillé i la seva esposa eren caricatures presentades amb la intenció de suggerir un ninot per a donar-se la manya de vestir-lo més que d'evocar la imatge d'una persona.

Però seria interpretar ben falsament a Molière fent del *Misanthrope* una comèdia de titelles. El titella hi ha estat, però ja no hi és: el titella és la crisàlida que passa ja per una metamorfosi més avançada en *Les Precieuses Ridicules* i que ha adquirit totes les virtuts del ser humà més perfecte en *Tartuffe*, en *Alceste* i en *Harpagon*.

X

Quan les marqueses de l'Hotel de Rambouillet es consideraven al·ludides en les precioses o en les *prudes* de les seves comèdies, Molière ho negava i no ho negava. Tampoc havia conegut cap Tartuffe, ni cap Sganarelle com els que presentava a les taules. No sé si en cap cas pogué dir-se un personatge de Molière que fos el doble d'un home o d'una dona reals i concrets.

Molière retratava, però no tenia model: en la constitució de les seves figures no hi ha res d'arbitrari, fora de la mateixa construcció: tots els elements que entren en elles són reals, però la seva composició és molieresca. Per això pot parlar-se del realisme de Molière, perquè aquest pren de la realitat no els seus tipus, sinó les característiques de tots els tipus coneguts. El seu *Avar* és un compendi, no del que ha d'ésser l'avar, sinó de tots els avars de França que conegué Molière.

Heu's aquí, doncs, el procés de formació d'un caràcter en la producció de Molière. El primer és el titella, no el model, la concepció, no el ser de carn i ossos: cal fer un hipòcrita, un misàntrop, una preciosa ridícula, un gelós. El començament, el punt de partida, és arbitrari, però després aquesta primera forma buida s'omplirà del tresor d'observacions, però en tota la França hi passarà i el conjunt quedarà refós en una bella configuració humana per l'abundància del seu cor.

XI

La darrera paraula de les meves Xenies és per dir que tots els caràcters de Molière porten una estranya empremta personal.

Si es pogués fer passar per un prisma la llum humana i obtenir-ne un aspecte amb els seus diversos colors com podem fer amb la llum del sol, i

passàvem per sota els raigs de l'espectre, els caràcters de Molière només els veuríem bé quan passarien pel ridícul.

Molière no és un amargat ni venja en els seus tipus els dolors d'una classe social, ni és tímid ni misàntrop, ni ha de recer-car-se en les seves obres la recansa de les ocasions perdudes. El seu company La Grange diu que tots els actors de la seva Companyia l'estimaven, per tant com reunia a un geni extraordinari un caràcter honorable i encisadores maneres. La probitat, la delicadesa, la generositat, florien naturalment en els jardins de Molière.

Però els seus ulls de fura es ficaven implacablement en la flaca humana del ridícul. I per això, i essencialment per això, en l'ambient d'aquella França on el *Cid* de Corneille hi declamava les tirades heroiques dels seus versos i on s'anaven a oir les tragèdies de Racine, Molière crea la comèdia, retallant implacablement les ales de l'acció amb la rialla mofeta que fa davallar les ànimes arran de terra.

EMILI BOUTROUX

La mort del filòsof.—El terrabastall que fan els esdeveniments de la política mundial, l'ambient ignorància de quins són per a les societats els primordials interessos, fan que les dissorts de mena més espiritual, com aquesta mort del gran i pur filòsof, no tinguin el ressò de què són dignes. La mort de Boutroux no ha estat prou lamentada; no ha estat valorada justament la pèrdua que representa per a França, per al món. Amb la desaparició d'un esperit així, tant vigorós alhora i tant fi, tant comprensiu i tant divers alhora, perd el món alguna cosa més que un viu centre d'acció o d'impulsió, o de dominació o de material progrés: perd quelcom de la seva pròpia consciència.

No tractem de fer, ni cal fer ja, un estudi complet d'aquesta gran figura, de la seva obra, sinó escriure algunes notes on apareguin de la figura, de l'obra, algunes línies essencials.

Caràcters generals de l'obra.—Obra tota ella feta, àdhuc quan forma volums, de treballs poc extensos. Poc nombrosa si se la compara amb la difosa i profusa d'un Fouillée, amb l'atapeïdament abundosa d'un Renouvier. Boutroux és de la mena dels Ravaisson, dels Lachelier, qui, amb tesis curtes, amb volums breus, causen gran influència, es fan cèlebres. No és a l'extensió, sinó a la intensitat que aspira: no ama els llargs desenvolupaments; zela, diríem, amb elegància, el treball minuciós dels seus anàlisis previs, el material enorme que ha extret d'observacions i lectures. Un estil breu, condensat, i a la vegada transparent, on abunden formes clares, precises, fórmules tan justes i perfectes d'expressió, que passen indestructibles al llenguatge filosòfic contemporani arreu del món. Qui tingués lleure podria collir, a través de tota la seva obra, una antologia de breus aforismes, suficients per a resumir la seva Filosofia.

¿Qui, en més petit nombre de pàgines, hauria fet una crítica tan completa i eficaç de la ciència moderna? ¿Qui, amb més breuetat, hauria pogut,

com ell, exposar i criticar la substància filosòfica d'un Kant, l'obra vastíssima d'un Aristòtil?

No gran bastidor de sistema, amb exterior arquitectura. La seva obra pot semblar a un superficial, diversa i escampada. En realitat és, com poques, una i coherent. Ella no ha crescut per construcció ni per acostaments successius a una veritat definitiva; sinó per desenvolupament d'un grup d'idees cabdals, fecundes, primerencament trobades, estructurades admirablement des de la primera tesi. El sistema és, en la seva obra, interior, viu, àgil, sempre el mateix i creador a cada pas de nous punt d'obir. Tot ell és sencer en cada frase, en cada pàgina; però avança amb una marxa renovadora, amb una vida plena d'agilitat. Aquesta fecunditat d'unes idees essencials posades d'una vegada per sempre al començament de la tasca (procediment en desacord feliç amb moltes especulacions contemporànies), recorda la gènesi de les més grans obres filosòfiques i metafísiques del passat, on l'especulació ha assolit la seva més alta senyoria.

Per damunt dels fets, àdhuc els en apariència més provats i decisius, el Boutroux ha cercat sempre la vida de les idees: idees vives no abstractes, mai esclaves dels fets ni d'una parcial especulació, sinó senyores. Un cop ben descobertes i nues les idees que s'amaguen sota les construccions científiques més experimentals i positives, és amb idees que ell efectua el seu combat. És un gran argumentador, un fi dialèctic, no a la manera abstracta i escolàstica, sinó a la manera plena de vida que procedeix, per exemple, l'argumentació platònica. Totes les idees fonamentals de la perennal filosofia reapareixen en l'obra de Boutroux amb llur eternal enteresa, però amb fecunditats noves. Per això ha fet obra durable. Antecessors, successors seus, deixebles, són rudament, justament combatuts, mentre ell roman admirat i respectat. Exemple el Bergson; exemple, com ha compromès fortament moltes de les seves idees per la importància exagerada, sovint fonamental, que ha donat a fets i conclusions de les ciències particulars. Exemples trobaríem en Poincaré i la seva crítica de les ciències, en altres.

L'altra raó de perennitat en aquesta obra filosòfica, és que la presideix en tot moment aquella integritat espiritual, aquell sentit de totalitat que tan em plau enaltir i tan necessari crec a la meua Catalunya. En el Boutroux, essencialment filòsof, l'humanista, el científic, el religiós, el sociòleg, l'home contemporani, s'hi troben tan estretament units, formen una ment tan vastament comprensiva que cap parcialitat especialística no enterboleix ses pàgines, no descompon l'harmonia de la seva obra. És el particularisme de punt d'obir, és la hipertrèfia de certs grups ideals en detriment d'altres, que fa la fragilitat d'obres posteriors deutores a la de Boutroux. Molt li deuen l'Intuicionisme, el Pragmatisme: ell, l'esperit integral, mai s'hauria pogut dir intuicionista o pragmatista; sinó, en el sentit més alt i digne, ambiciós i modest alhora, perennal-filòsof.

Per això, àdhuc quan ha pogut semblar més renovador i fins destructor, no ha estat mai un revolucionari. Avui,

esvaïda ja la sorpresa i el combat que suscitaran, els seus llibres tenen, per a nosaltres, aquell saborós regust de cosa clàssica, *secular*, diríem, però a l'ensem estimulant, en les ments, de les orientacions espirituals més noves.

Ell ha donat a la filosofia d'avui, alguns dels seus més renovadors *leid-moliven*. Genial? No per les mateixes raons, la genialitat filosòfica no s'ha produït a França, d'ençà de Cartesi, malgrat Comte, Bergson, tinguin moments genials. No genial, però alguna cosa diferent i en certs sentits, millor: una ment continuadora, si bé renovadora, penetradora i finíssima; una clara intel·ligència normal qui, àdhuc on destrueix, fa ordre, qui porta llum i claredat allà on es posa.

¿Cal recordar quina era la ideologia qui feia més soroll a França quan el Boutroux començava de pensar? Malgrat esperits il·lustres mantinguessin els drets de la raó integral i de la perennal filosofia, el vigorós positivisme d'una banda, les victòries, per altra, de la ciència experimental, omplien d'il·lusions exagerades, que tal volta no compartien els seus fundadors, no sols les ments més barroeres, sinó algunes ments il·lustres de les qui més influïen. Recordem els llocs, avui ja matèria comú de Manual populacer, contra la metafísica i la filosofia i la religió, en favor dels fets tots crus i dels aparells de laboratori; recordem les il·lusions de l'universal mecanisme, del matematisme i la consciència epifenomen i allò del pensament secreció, i aquella frase avui grotesca: «Si Déu existeix, ja'l trobarem amb els nostres aparells»; etc. etc. Això d'una banda: d'altra, vora la tasca seriosa i serena dels Renouvier, dels Ravaisson, dels Lachelier, els vagues idealismes, els buits misticismes estètzants, els necis crits periodístics a la *banarrota de la ciència*.

Ningú com el Boutroux ha fet, en la lluita seriosa, labor tan equilibrada, segura, normal, de posar en llur punt les coses i restablir en els llocs d'honor les valors eternals. No desil·lusionador, sinó dels exageradament il·lusionats. No destructor, sinó allí on era envaït per una ciència, una disciplina, un terreny impropri d'ella; quan volien valorar allà on no els pertocava. No negador de la justa valor de cap ciència particular, però sí refusant el dret a qualsevol d'elles, a ésser l'única explicadora del món. Com l'Univers és u i divers alhora, el coneixement és u i els sabers diversos. No sols saben el científic o el matemàtic: saben també, cadascun en sa esfera, el psicòleg, l'artista, el moralitzador, el religiós. En son desig de jerarquia i harmonia entre les ciències no destruïnt-ne cap, el Boutroux no es devia indignar davant la frase que hem citat més amunt. Hauria replicat serenament que els aparells de laboratori no són mitjans adequats per a trobar Déu.

Si moltes idees seves, destacades per altres pensadors del pensament total, exagerades, han tingut conseqüències dissolvents, no és seva la culpa. I si els prejudicis que ell combatia retornen, no serà perquè no s'hagi explicat prou. Quan, l'any passat, l'il·lustre lògic-epistemòleg Edmond Globot, ens presentava, com a única manera de saber el fet a imatge de l'exactitud matemàtica, i tot seguit declarava recu-

lat, potser indefinidament, el dret a concloure en moral, en art, en religió, en sociologia; quan parlava de fer-nos una moral acomodaticia, provisional, però no certa, com la que ell atribuïa, potser injustament, a Descartes, tot admirant el seu gran talent especialitzat, no podíem menys de girar l'espe-rit neguitejat envers la mentalitat in-tegral d'homes com el Boutroux.

J. FARRAN I MAYORAL

ADQUISICIONS PER A LA COL-LECCIO PLANDIURA.—Concurs de pintura.

Bases.—1.ª Els concursants han d'ésser catalans o que, per la seva llar-ga estada a Catalunya, es puguin con-siderar com a tals.

2.ª Tenint en compte que els qua-dros van destinats a una col·lecció par-ticular, les seves dimensions han d'ésser limitades dins d'un màxim de 1'20 i un mínim de 0'60 m.

3.ª El procediment pot ésser qual-sevol dels coneguts i que s'anomenen a continuació per a millor claredat: pintura a l'oli, a l'ou, al tremp, aigua-da, fresc, cera o qualsevol similar.

4.ª El tema es deixa a llibertat de l'artista, podent-se presentar lo mateix un retrat que una natura morta, una composició de figures que un paisatge.

5.ª No s'admetran més de tres obres de cada pintor.

6.ª Les obres han de anar deguda-ment emmarcades i firmades per l'autor.

7.ª Les obres hauran d'ésser presen-tades per tot el dia 15 de novembre de 1922, en el domicili del senyor Plandiura: carrer de la Ribera, n.º 6, per a ésser exposades dintre del mes de desembre de 1922 i durant quinze dies en un Saló d'Exposicions que oportu-nament es donarà a conèixer. A l'ésser rebudes les obres es donarà un res-guard a nom de l'artista, que ha d'ésser recollit pel mateix autor de l'obra o persona degudament autoritzada.

8.ª Dins la primera setmana de la seva exhibició el senyor Plandiura triarà les obres que destina a la seva col·lecció.

9.ª La quantitat destinada en aquest Concurs serà de 15,000 pessetes, dis-tribuïdes com segueix: una adquisició de 5,000 pessetes i quatre de 2,500 pessetes a lliure elecció del propi se-nyor Plandiura.

10. Les obres adquirides en aquest

Concurs restaran de propietat absolu-ta del senyor Plandiura, sense limitació de cap mena.

11. El senyor Plandiura es reserva el dret d'exhibició de les obres que li siguin portades per a pendre part a son Concurs.

12. En cas d'accident produït per foc, aigua o revolta, els concursants no tindran dret a cap reclamació, encara que fos amb la llei a la mà.

13. Les obres no adquirides i que no hagin sigut recollides durant tot el mes de gener de 1923 es consideraran com abandonades per son autor i pro-pietari, i que renuncia a tots els bene-ficis de la seva propietat.

LA BIBLIOTECA POPULAR «ESTEL».

Un d'aquests dies apareixerà el pri-mer volum de la Biblioteca Popular «Estel». Els senyors J. Carner, J. Cre-xells, J. Bofill i Ferro, J. V. Foix, M. Manent i Tomàs Garcés, dirigiran la nova Biblioteca. Els propòsits que vol-drien aconseguir amb la seva tasca no poden ésser més lloables: popularitzar les obres més selectes de totes les lite-ratures. Entre aquestes literatures hi ocupa, naturalment, un lloc preemi-nent la catalana. En els prospectes de la Biblioteca Popular «Estel» s'anun-cien, al preu mòdic d'una pesseta, obres de Maragall, Verdaguier, Carner, Ber-trana, Ors, Rusiñol, Sagarra, V. Ca-talà, Maseras, Soldevila, Corominas, etcètera, i traduccions de M. Twain, Bennet, Maquiavel, Txecof, Nansen, Carlyle, Molière, Lagerlöf, Andreief, Verga, Hebbel, Kipling, Shaw, etc.

Ademés, la Biblioteca Popular «Estel» publicarà:

a) una sèrie d'antologies dels poetes contemporanis d'Itàlia, Rússia, An-glaterra, Alemanya, etc.

b) una sèrie de clàssics catalans.

c) una sèrie de monografies històri-ques i polítiques.

El plan de les nouvelles edicions «Estel» és, doncs, de lo més ample que es pot demanar. Un plan d'aquesta mena és indubtable que pot reeixir.

Feia una pila d'anys que una empre-sa del caràcter de la Biblioteca Popu-lar «Estel» era necessària a Catalunya. Les joventuts que per tots els indrets de la nostra terra s'agrupen en petits nuclis àvids de cultura havien de cer-car en Biblioteques redactades en llen-gua forastera el que no trobaven en versions catalanes.

En començar l'any 1922, uns quants joves patriotes construeixen amb el seu

esforç un instrument de renacionalit-zació, que des de fa molts anys man-cava a Catalunya: una verdadera Bi-blioteca Popular, severa, selecta, amb fervor d'apostolat.

Hi ha a la nostra terra tantes coses per fer encara i tantes coses per re-construir, que l'intent dels creadors de la Biblioteca Popular «Estel» mereix ésser posat com exemple de treball efi-caç i mereix que l'èxit assegurí la per-sistència de tan patriòtica empresa.

CAL ESMENTAR

La companyia més exigent, perquè serà més callada, que, vida enllà, anirà fent-nos l'Albiñana.

—La mort de Boutroux, passada fins ara en silenci per respecte. La de Saint-Saens, passada en silenci per bon gust.

—El sentit crític amb que En Fol-guera jugà amb la tècnica expressio-nista de darrera hora. El sentit cordial amb que hi ha jugat En Salvat Pa-passeit molt abans de la conferència ultraista de l'Ateneu, quan ja aquells jocs són per nosaltres una curiositat històrica.

—La necessitat de fer chor a la veu d'En Carles Soldevila, demanant més obres originals i menys traduccions a l'activitat dels nostres autors i dels nostres editors.

—Que els joves deuen merèixer mol-tes preocupacions del senyor Apeles Mestres, el qual esmerça la seva sobi-rania i el seu temps en parodiar-los.

—Les lliçons d'Artur Farinelli, i tant com l'exemple cultural del mest-re, l'efusiva simpatia del seu tracte.

—*El Bulletin dels mestres*, suplement pedagògic dels *Quaderns d'Estudi*, del Consell de Pedagogia.

—*Le Bulletin de la vie artistique*.—Mrs. Bernheim-Jeune, editors d'art. París.

—*La Provence latine*, que ens pro-met com d'immediata sortida la pu-blicació, dins les edicions *Sextia*, de la traducció francesa de *Les novel·les de la poesia catalana*, d'En Folguera.

—La joia de descobrir en l'autor que signa E. la secció *Un llibre da-munt la taula*, del *Baluart de Sitges*, tota l'arquitectura d'un home i tota la realitat d'un escriptor.

—El número de la revista d'*Estudis Franciscans*, dedicat al sisé centenari del Dant i al setè centenari de la fun-dació de la V. O. T. franciscana.

—*Intentions*, revista mensual, de la qual el primer número que ens ha estat tramès ens fa esperar una seriosa i digna realització.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. Alexandre Plana: <i>Les idees polítiques d'en Valentí Almirall</i>	2.50	25. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum I.....	4.—
2. Prudenci Bertrana: <i>Proses bàrbares</i> (Agotada)	3.50	26. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum II	4.—
3. J. Pous i Pagès: <i>La vida y la mort d'en Jordi Fraginals</i>	4.—	27. Raimond Casellas: <i>Etapes estètiques</i> . Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4.50
4. Manuel de Montoliu: <i>Estudis de Literatura catalana</i> Pròleg de Miquel S. Oliver	3.50	28. Raimond Casellas: <i>Etapes estètiques</i> . Epileg de Xenius. Volum II	4.50
5. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum I	3.—	29. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum II	3.50
6. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum II	3.—	30. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> , Sèrie II	4.—
7. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3.50	31. A. Rovira i Virgili: <i>Les valors ideals de la guerra</i>	4.—
8. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Segona sèrie	3.50	32. Lluís Via <i>Cullita</i> . Poesies	3.50
9. Apeles Mestres: <i>Llibre d'or</i> . Cent cançons populars de diferents països.....	4.—	33. Miquel S. Oliver: <i>Catalunya en temps de la Revolució francesa</i> . Primera sèrie	4.50
10. F. Pi i Margall: <i>La qüestió de Catalunya</i> . (Escrits i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall..	2.50	34. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum I	3.50
11. Cebrià Montoliu: <i>Walt Witman</i> : L'home i sa tasca	3.50	35. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum II.....	3.50
12. Ignasi Ribera i Rovira: <i>Contistes portuguesos</i> . Traducció catalana	3.50	36. Ferran Agulló i Vidal: <i>Marines</i>	4.—
13. Alexandre Plana: <i>Antologia de poetes catalans moderns</i>	4.—	37. Joan Pons i Massaveu: <i>Com anàvem dient</i> .	4.—
14. A. Rovira i Virgili: <i>La nacionalització de Catalunya</i>	2.—	38. A. Rovira i Virgili: <i>Nacionalisme i Federalisme</i>	4.—
15. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Tercera i última sèrie	3.50	39. Ferran Agulló i Vidal: <i>De tots temps</i> . Poesies	4.—
16. Alfons Maseras: <i>Contistes francesos</i> . Traducció catalana	3.50	40. Alfons Maseras: <i>Contes a l'atzar</i>	4.—
17. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum I	2.50	41. Joaquim Riera i Bertran: <i>Faules velles</i>	4.—
18. J. M. López-Picó: <i>Poesies</i>	3.50	42. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum III.	4.—
19. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> . Sèrie I	3.50	43. Manuel Marinello: <i>Contes de reis i de prínceps</i>	4.—
20. A. Rovira i Virgili: <i>Debats sobre el catalanisme</i>	3.—	44. J.M. López-Picó: <i>Poesies</i> (1915-1919).....	4.—
21. Prudenci Bertrana: <i>La lloca de la viuda i altres narracions</i>	3.50	45. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum IV	4.—
22. Alexandre Plana: <i>Sol en el llindar</i> . Poesies.	3.50	46. Alfons Maseras: <i>Interpretacions i motius</i> ..	4.—
23. E. A. Butti: <i>Llucifer</i> . Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3.—	47. Pau Grieria i Cruz: <i>Desferres</i> . Novel·les ..	4.—
24. Carles Soldevila: <i>Plasenteries</i>	3.—	48. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> . Volum I	4.—
		49. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum II	4.—
		50. L. Nicolau d'Oliver: <i>Comentaris</i> . (1915-1917).	4.—
		51. Josep Massó Ventós: <i>Totes les cordes</i>	4.—
		52. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum III	4.—
		53. Josep Massó Ventós: <i>Idcari de l'Amic</i> . Volum I	4.—
		54. Alfons Maseras: <i>El Lliore de les hores Cruentes</i>	4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquiús
 Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.
 La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.
 Les multituds.—Raimond Casellas
 Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.
 El mirall imaginari.—Alexandre Plana
 Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós
 Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira
 Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral
 Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran
 Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal
 Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas
 L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal
 Catalunya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver
 Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas
 Sepulcres històrico-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé

Passeig de Gracia, 46 - Telèfon 1373 A

Llibreria Nacional Catalana

GALERIES LAIETANES

GRAN VIA, 613

Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS

TRADUCCIONS I FRAGMENTS, de Joaquim Folguera; POESIES, de Ferran Soldevila; ESTUDIS NAPOLEÒNICS, de Carles Rahola.

EN PREMSA

POESIES, de J. Millàs Raurell; CANÇONS DE TAVERNA I D'OBLIT, poesies de J. M. de Sagarra; ASSAIGS, de J. M. Capdevila.

LÍRICS MUNDIALS. — POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.
VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.

EN PREPARACIÓ

ALTRES LLIBRES: de J. Salvat-Papasseit, Idefons Suñol, F. Sitjà, Gabriel Alomar, Joan Creixells, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Antoni Closas, Tomás Garcés, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, J. M. López-Picó, Carles Riba, etc.

EN ESTUDI

ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, etc.
VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.
LÍRICS MUNDIALS: Leopardi, Rupert Brooke, Goethe.

Edicions PATRIA

Subscriuiu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdaguer, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Políglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran-via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; telèfon, 157 H.